



vti

FINDING A BETTER WAY

Hur kommer vägnätet att förändras?

Jan-Eric Nilsson,
Avdelningen för transportekonomi

Alternativ rubrik:

Avtalsutformning och dynamisk vägutformning

Jan-Eric Nilsson,
Avdelningen för transportekonomi

Dagens upphandling

- Beställaren beskriver *vad* som ska göras och *hur*.
- Bedömning görs av *volymer* som kommer att krävas (massförflyttningar, arbetstimmar etc.).
- Anbud i form av *a'-priser* som räknas om till totalkostnader.
- Uppdraget går till den utförare som lämnat bäst bud, vanligtvis lägst pris.
- Fastprisavtal, vissa indexkonstruktioner
- Uppföljning av utförda volymer för att effektuera utbetalningar upp till det avtalade takbeloppet.

Innebörd

- Beställaren definierar *vad* som ska göras – ger svaga incitament till produktutveckling.
- Beställaren bär all risk relaterad till sin specifikation.
 - Tilläggsbeställningar
 - Lämplighet i valt utförande.
- Utförarens risktagande avser ett skickligt genomfört arbete.

Det långa perspektivet

- Från egna resurser för DoU till upphandling i konkurrens ...
- ... fortsatt utveckling i riktning mot långa avtal för investeringsprojekt?
- Ansvaret för utformning delas i större utsträckning mellan beställare och utförare.

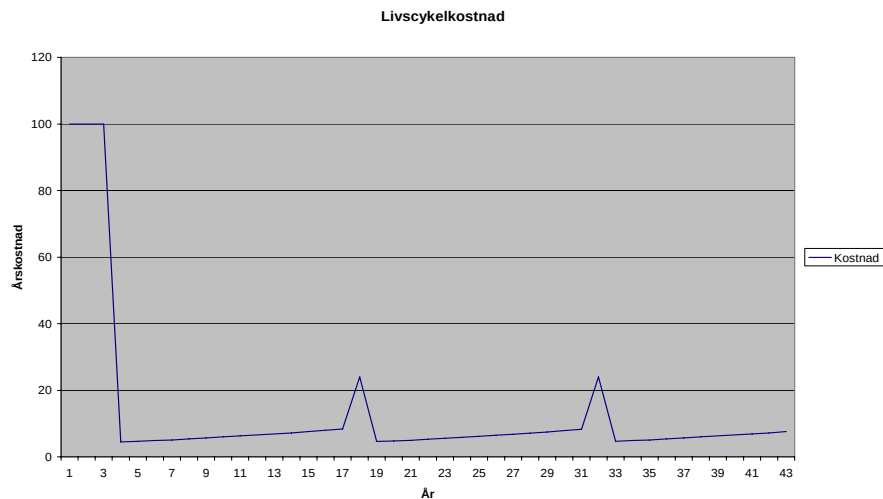
Avtalsutformning

- Hur bör ett mera flexibelt avtal utformas för att
 - ge större utrymme för innovationer?
 - säkerställa att utföraren optimerar samhällets målfunktion?

Krav på upphandling av funktion/PPP/OPS

- Avtalen omfattar både byggande och driftperiod.
 - ”långa kontrakt”, livscykelkontrakt

Investerings- och driftkostnad



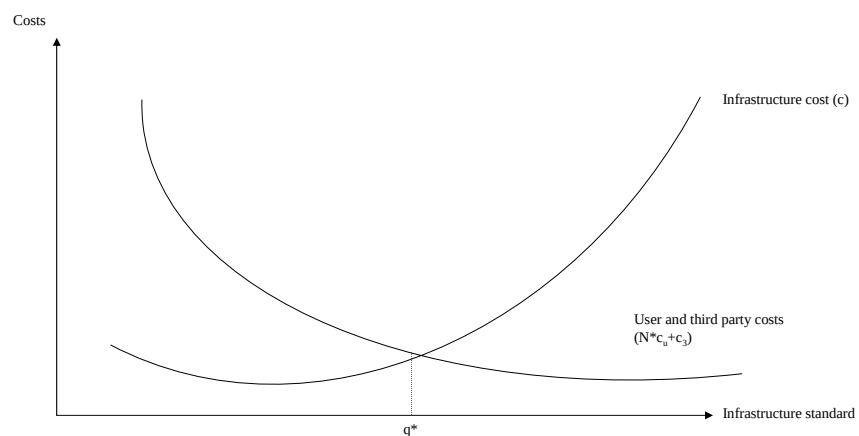
Krav på upphandling av funktion/PPP/OPS

- Avtalen omfattar både byggande och driftperiod.
 - ”långa kontrakt”, livscykelkontrakt
- I uppdraget specificeras vilka funktionella krav som den färdiga produkten ska uppfylla.
 - Alla hänvisningar till tekniska krav som ska uppfyllas kan tas bort.
- Långa kontraktet fokuserar entreprenörens uppmärksamhet på avvägningen (höga/låga) investeringskostnader och (låga/höga) kostnader för DoU.

Hur ska man beakta trafikanteffekter?

- ... om entreprenören bara ser till sina egna kostnader är risken att standarden för trafikanter och tredje part kommer i kläm.

Trafikant- och samhällseffekter



Säkerställa kvalitet

- Ersättningen villkoras på
 - att anläggningen är *tillgänglig* för trafikanter.
 - att vägytan håller acceptabel standard.
 - Att vägen är rimligt säker jämfört med andra, liknande vägar.
 - Att vägens standard vid överlämnandetidpunkten är acceptabel.
- => Fokus på produkt och funktion, inte på hur ett arbete genomförts!

Långa avtal mot funktion påverkar fördelningen av risk mellan parterna

- Med *risk* avses varje osäker men kvantifierbar konsekvens av ett projekt
 - Finansiell risk (räntekostnader)
 - Osäker berggrund
 - Dåligt väder under byggtiden
 - Konstruktionsmissar (Ölandsbron)
 - Trafikutveckling

Risken...

- ... kan minskas men kan sällan elimineras, ...
- ...dvs. (delar av) kostnaden finns kvar.
- Den som bär risken kräver normalt kompensation för detta.

Långa kontrakt

- Kontrakten är *ofullständiga*
 - Det finns många saker som kan inträffa under avtalstiden som inte kan regleras i avtalet.
- Ju längre avtalstid, desto mera troligt att oförutsedda händelser inträffar.
- Ger risk för att anbudsgivaren lämnar ”glädjebud” i förhoppning om framtida omförhandling.

Hur begränsa risken för omförhandling?

- Betala tillbaka ersättningen för investeringskostnaderna under projektets hela livslängd.
- Entreprenören blir "bank"...
- ... men får minskade motiv för att vilja bryta kontraktet.

Slutsatser

- En väl genomtänkt avtalskonstruktion krävs för att beställaren ska kunna flytta fokus
 - från specifikation av *vad* som ska göras, till
 - specifikation av vilken *funktion* som ska säkerställas
- Då kommer utförarna naturligen att få mer att säga till om vad gäller vägutformning och materielval.